

UDK 272-43:272-73
27-722.5(497.5Đakovo)
<https://doi.org/10.53745/bs.95.4.8>
Primljeno: 17. 7. 2025.
Prihvaćeno: 29. 8. 2025.
Izvorni znanstveni članak
© 2025 Jakobfi – Bendra, CC BY NC 4.0

Doprinos socijalnog nauka Crkve ostvarenju sinodalnosti Socijalno-evangelizacijski potencijal mladih svećenika u Crkvi đakovačko-osječkoj

The Contribution of the Social Doctrine of the Church to the Realization of Synodality:

The Social-Evangelization Potential of Young Priests
in the Church of Đakovo-Osijek

Igor Jakobfi^a
Ivana Bendra^b

Sažetak

U radu su predstavljeni rezultati socijalno-etičkog istraživanja kojemu je cilj utvrditi aktualno stanje socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika u Crkvi đakovačko-osječkoj. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 30. siječnja do 20. veljače 2025. godine na namjernom uzorku mladih svećenika do 35 godina (N=14) sa svrhom traganja za odgovorom na istraživačko pitanje: Što je moguće učiniti kako bi se pridonijelo razumijevanju i življenju vjere pod socijalnim vidom kod svih vjernika Crkve đakovačko-osječke, a posljedično tomu i ostvarenju njezine sinodalnosti? Rad je podijeljen na četiri dijela. U prvom dijelu predstavljena je induktivno-deduktivna metoda prema kojoj je istraživanje provedeno, a u drugom socijalno-etički teorijski okvir u svjetlu kojega su provedena sva tri metodološka koraka te metode. U trećem dijelu predstavljeni su rezultati anketnog istraživanja koji su socijalno-etički prosuđeni kako bi se dobio uvid u stanje iskorištenosti socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika. U četvrtom su dijelu predložene pastoralne smjernice za doprinos boljoj iskorištenosti njihova potencijala, a posljedično tomu i za doprinos razumijevanju i življenju vjere pod socijalnim vidom te ostvarenju sinodalnosti Crkve đakovačko-osječke.

Ključne riječi: svećenici, socijalna dimenzija vjere, socijalno-evangelizacijski potencijal svećenika, đakovačko-osječka Crkva, socijalni nauk Crkve, sinodalnost

^a Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu.

^b Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar.

Abstract

The paper presents the results of a socio-ethical study aimed at determining the current state of the social-evangelization potential of young priests in the Church of Đakovo-Osijek. The research was conducted in the period from 30 January to 20 February 2025 on a purposive sample of young priests up to 35 years of age (N=14), seeking to answer the research question: What measures can be undertaken to foster the understanding and practice of faith in its social aspect among all believers of the Đakovo-Osijek Church, and, consequently, to support the realization of its synodality? The paper is divided into four parts. The first part introduces the inductive-deductive method employed to conduct the research, whilst the second outlines the socio-ethical theoretical framework within which all three methodological steps of this approach were conducted. The third part presents the survey results which were evaluated from a socio-ethical perspective, in order to gain insight into the current utilization of the social-evangelization potential of young priests. The fourth part proposes practical pastoral guidelines for better utilization of their potential, thereby contributing to the understanding and practice of faith in a social aspect and to the realization of synodality within the Church of Đakovo-Osijek.

Key words: priests, social dimension of faith, social-evangelization potential of priests, Church of Đakovo-Osijek, social doctrine of the Church, synodality

Uvod

Šesnaesta redovita opća skupština Biskupske sinode (dalje: Biskupska sinoda) u listopadu 2024. godine usvojila je, a papa Franjo potvrdio i proglasio, *Završni dokument* kojim je čitavoj Katoličkoj Crkvi upućen poziv na sinodalni način življenja sa svrhom ostvarenja evangelizacijskog poslanja. Prema Biskupskoj sinodi sinodalni način življenja zahtijeva obnovu svih vjernika i svih crkvenih struktura pod vidom socijalne dimenzije vjere (Francis 2024, 16, 32, 57-59, 151, 153).

Gotovo sadržajno isti poziv uputila je 2008. godine Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska (dalje: Biskupijska sinoda) u završnom dokumentu *Izjave i odluke Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske* (dalje: *Izjave i odluke*) Crkvi đakovačko-osječkoj. Biskupijska sinoda pozvala je sve vjernike i strukture mjesne Crkve na obnovu pod vidom socijalne dimenzije vjere te je zadala svim pastoralnim djelatnicima da ju provode primjenom socijalnog nauka Crkve (dalje: SNC), a sve u svrhu ostvarenja sinodalnog načina života, a posljedično i evangelizacije društva u koje je mjesna Crkva uronjena (Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska 2008, 17-18, 29-30, 165-175, 194).

Do danas (2025.) provedeno je desetak istraživanja o uspješnosti sinodske obnove Crkve đakovačko-osječke. Istraživanja su pokazala da je, s jedne

strane, obnova uspješno provedena na organizacijskoj razini crkvenih struktura te, s druge strane, niti su te iste strukture obnovljene na evangelizacijsko-sadržajnoj razini niti je obnovom obuhvaćen značajan broj vjernika (Bendra 2019, 11-32; Šota 2019, 57-82; Šota 2016, 85-100; Dugalić i Jakobfi 2021, 257-283; Dugalić i Džinić 2011, 343-361; Jakobfi 2011, 27-41). Riječ je o značajnim preprekama u ostvarenju sinodalnosti mjesne Crkve. Slijedom toga te u svjetlu poziva na sinodalni način života, koji su uputile obje sinode, nameće se, u pastoralnom smislu veoma važno pitanje, a koje je ujedno u ovom istraživanju glavno istraživačko pitanje: *Što je moguće učiniti kako bi se pridonijelo razumijevanju i življenju vjere pod socijalnim vidom kod svih vjernika Crkve đakovačko-osječke, a posljedično tomu i ostvarenju njezine sinodalnosti?*

U svrhu traganja za odgovorom na zadano istraživačko pitanje u prvoj polovici 2025. godine provedeno je socijalno-etičko istraživanje s ciljem utvrđivanja aktualnog stanja iskorištenosti socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika Crkve đakovačko-osječke.

Prezentiranje rezultata istraživanja zamišljeno je na način da su u prvom dijelu rada predstavljeni induktivno-deduktivna metoda prema kojoj je istraživanje provedeno te teorijski socijalno-etički okvir u svjetlu kojega su provedena sva tri metodološka koraka te metode. U trećem dijelu predstavljeni su i socijalno-etički prosuđeni podatci o stanju iskorištenosti socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika. U posljednjem, četvrtom dijelu predložene su pastoralne smjernice za doprinos boljoj iskorištenosti toga potencijala, a posljedično tomu i doprinosu razumijevanju i življenju vjere pod socijalnim vidom te ostvarenju sinodalnosti Crkve đakovačko-osječke.

1. Napomene o prikupljanju podataka i izradi teorijskog okvira istraživanja

Kako se glavno istraživačko pitanje (*Što je moguće učiniti kako bi se pridonijelo razumijevanju i življenju vjere pod socijalnim vidom kod svih vjernika Crkve đakovačko-osječke, a posljedično tomu i ostvarenju njezine sinodalnosti?*) odnosi na socijalnu dimenziju vjere, traganje za odgovorom zahtijevalo je provedbu socijalno-etičkog istraživanja primjenom induktivno-deduktivne metode socijalnog nauka Crkve. Riječ je o metodi koja se dinamički ostvaruje u trima susljednim i međusobno duboko povezanim metodološkim koracima: *vidjeti, prosuditi i djelovati* (Zbor za katolički odgoj 1991, 7-8).

Kako se sva tri koraka moraju provesti u svjetlu ljestvice vrijednosti koju naviješta evanđelje te kako dosad u Hrvatskoj nije izrađen jedinstven mo-

del prosudbe iskorištenosti socijalno-evangelizacijskog potencijala svećenika, istraživanje je podijeljeno na dva dijela, teorijski i empirijski.

U teorijskom dijelu istražena su obilježja SNC kao sredstva i sadržaja ostvarenja sinodalnosti te obilježja socijalno-evangelizacijskog potencijala svećenika. Obje skupine obilježja poslužile su kao kriteriji prema kojima su provedena sva tri metodološka koraka u empirijskom dijelu istraživanja.

U empirijskom dijelu istraženo je stanje iskorištenosti socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika Crkve đakovačko-osječke. Taj dio istraživanja podijeljen je na tri koraka. U prvom koraku – *vidjeti* – postavljena su dva specifična istraživačka pitanja s pripadajućim potpitanjima: 1) Kakvo je stanje iskorištenosti socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika koji vrše službu na župi? a) Poznaju li cjelovito sadržaje socijalnog nauka Crkve? b) Prihvataju li cjelovito sadržaje socijalnog nauka Crkve? c) Jesu li visoko motivirani za korištenje socijalnog nauka Crkve u evangelizacijske svrhe? d) Koriste li se cjelovito socijalnim naukom Crkve u evangelizacijske svrhe? 2) Ako je socijalno-evangelizacijski potencijal mladih svećenika koji vrše službu na župi djelomično iskorišten, ili ako uopće nije iskorišten, što je potrebno i moguće učiniti kako bi bio cjelovito iskorišten?

Specifična istraživačka pitanja s pripadajućim potpitanjima dva su međusobno povezana pitanja pri čemu utemeljenost drugoga proizlazi iz odgovora na prvo pitanje. U prvom je koraku, uz pomoć podataka prikupljenih anketom, odgovoreno na prvo pitanje. U drugom koraku – *prosuditi* – provedena je socijalno-etička prosudba podataka prikupljenih anketom i odgovora na prvo specifično istraživačko pitanje. U trećem koraku – *djelovati* – pod vidom odgovora na drugo specifično istraživačko pitanje izrađene su i predložene pastoralne smjernice čija provedba treba pridonijeti premošćivanju jaza između onoga kako i koliko je socijalno-evangelizacijski potencijal mladih svećenika iskorišten te onoga kako bi trebao biti iskorišten te je na koncu u svjetlu svega utvrđenog odgovoreno na glavno istraživačko pitanje.

1.1. Sudionici istraživanja

Središnji dio i cilj čitava metodološkog trokoraka je treći korak – *djelovati*. Riječ je o određenom zaključku, odnosno odgovoru na glavno istraživačko pitanje, koji proizlazi i neposredno ovisi o ispravnim i cjelovito provedenim prvim dvama koracima (Valković 1994, 17-18). Pri tom posebnu važnost ima korak *vidjeti*. Odabir što će se *vidjeti* neposredno utječe na sadržaj i provedbu drugih dvaju koraka. Slijedom toga, početno je teološkom analizom utvrđeno da je

glavno istraživačko pitanje socijalno-evangelizacijske naravi te je zbog toga u odabiru što će se *vidjeti* naglasak stavljen na blagovjesnike kao one koji su jedan od ključnih evangelizacijskih čimbenika (Pavao VI. EN 2000, 80).

U svjetlu učenja socijalnih dokumenata da su na području evangelizacije socijalnog u mjesnoj Crkvi uz biskupa prvi odgovorni svećenici (Papinsko vijeće »Iustitia et pax« 2005, 539) određeno je da upravo oni budu ciljana skupina istraživanja. Kako je najvećem broju svećenika župa primarno mjesto ostvarenja evangelizacijskih djelatnosti i kako su posljedično tomu njihova evangelizacijska zalaganja primarno usmjerena na laike članove župa kao najbrojniju vjerničku populaciju u mjesnoj Crkvi, istraženi su samo oni svećenici koji vrše službu na župi.

U svjetlu načela »vrijeme je važnije od prostora«, koje zahtijeva davanje prioriteta započinjanju procesa promjena koje treba ustrajno i trajno provoditi, određeno je da će ciljana skupina bit mladi svećenici, to jest svi oni koji zbog svoje dobi imaju mogućnost dugoročnog i ustrajnog evangelizacijskog rada (papa Franjo EG, 2015, 222-225).

Posljednji, ali ne manje važan razlog odabira mladih svećenika je njihovo teološko obrazovanje koje je jamstvo da su upoznati sa socijalnim naukom Crkve (Zbor za katolički odgoj 1991, 1-2).

Uzorak je bio namjeran (Milas 2005, 412-413) te je anketa bila namijenjena svim svećenicima Crkve đakovačko-osječke koji su u trenutku provedbe istraživanja imali najviše 35 godina (Ilišin 2002, 27-46) i vrše službu na župi. Komunikacija između autora istraživanja i anketiranih svećenika provodila se e-mailovima uz posredovanje Nadbiskupijskog ordinarijata. Ukupan broj svećenika koji pripadaju ciljanoj skupini je 22, a u istraživanju je pristalo sudjelovati 14 (63,63 %). Prema godinama svećenstva sudjelovao je jedan svećenik do jedne godine svećenstva, dva do dvije godine svećenstva, tri do šest godina svećenstva, pet svećenika do sedam godina svećenstva, dva do osam i jedan do devet godina svećenstva. Prema vrsti službe sudjelovala su dva župna vikara te dvanaest župnika, odnosno župnih upravitelja. Najveći udio anketiranih svećenika, njih 50,00 % djeluje u župi na čijem području živi od 2001 do 5000 stanovnika, 21,50 % od 1001 do 2000 stanovnika, 14,30 % od 5001 do 10 000 stanovnika te 7,10 % u župama od 501 do 1000 i s više od 10 000 stanovnika.

1.2. Anketno istraživanje

U svrhu traganja za odgovorima na prvo specifično pitanje i pripadajuća potpitanja izrađen je anketni upitnik koji sadrži ukupno dvadeset i pet pitanja:

dvadeset zatvorenog tipa i pet otvorenog tipa. Anketno istraživanje provedeno je putem *Google Forms* aplikacije od 30. siječnja do 20. veljače 2025. godine.

U svrhu utvrđivanja aktualnog stanja iskorištenosti socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika Crkve đakovačko-osječke operaciona-lizacija varijabli podijeljena je na ukupno tri tematske cjeline: poznavanje sadržaja socijalnog nauka Crkve, motiviranost za socijalni nauk Crkve i korištenje socijalnog nauka Crkve u evangelizacijske svrhe.

Primjenom Likertove petostupajnske ljestvice utvrđivani su stavovi mladih svećenika o odnosu Boga prema čovjeku, preduvjetima za cjelovito sudjelovanje katolika na misi, sadržaju uvrede Boga i duhovnog rasta, osobnoj motiviranosti za socijalni nauk Crkve i dublje upoznavanje socijalnog nauka Crkve, volontiranje u Uredu za promicanje socijalnog nauka Crkve i društvena pitanja (dalje: Ured), kao i stavovi o značenju koji se pridaje socijalnom nauku Crkve. Uz navedeno, utvrđivana je i učestalost korištenja socijalnog nauka Crkve kao evangelizacijskog sredstva i sadržaja te njihovi stavovi o primjeni sakramentalnog značenja socijalnog nauka Crkve. Dodatno su utvrđivani i njihovi osobni pokušaji pokretanja evangelizacijskih i socijalno-evangelizacijskih djelatnosti.

2. Ostvarenje sinodalnosti po socijalnom nauku Crkve

Biskupska sinoda i Biskupijska sinoda niti su primarno socijalne sinode niti su svećenici primarna ciljana skupina njihova rada. Međutim, kako su obje stavile snažan naglasak na socijalnu dimenziju vjere, a Biskupijska sinoda i na socijalni nauk Crkve kao evangelizacijsko sredstvo i sadržaj, time su posredno stavile naglasak na svećenike, odnosno Biskupska sinoda i na socijalni nauk Crkve kao na ključne čimbenike u ostvarenju sinodalnog načina života.

Slijedom toga u nastavku predstavljamo obilježja socijalnog nauka Crkve kao sredstva i sadržaja ostvarenja sinodalnosti te obilježja socijalno-evangelizacijskog potencijala svećenika.

2.1. Socijalni nauk Crkve kao sredstvo i sadržaj ostvarenja sinodalnosti

Papa Franjo uči da su Crkva i sinoda istoznačnice, to jest da Crkva nije ništa drugo doli zajednički hod naroda Božjeg putovima povijesti (Francis 2015). Dok sinoda označava put, sinodalnost je autentični stil kojim Crkva treba putovati, to jest njezina konstitutivna dimenzija (Francis 2024, 28). Tek je na sinodalan način Crkvi moguće okupiti se i živjeti kao narod Božji – naviještati evanđelje. Crkveno zajedništvo je cjelovito ostvareno kada ga se živi na sino-

dalan način, po zajedničkom hodu, u dinamici strpljivosti u slušanju drugoga i hrabrosti u govorenju drugima te aktivnom sudjelovanju svih vjernika u evangelizacijskom poslanju. Sinodalnost je bitno dijaloška, evangelizacijska, svjedočka i sakramentalna stvarnost (Francis 2024, 32). Ne postoje unaprijed univerzalno zadani oblici ostvarenja sinodalnosti. Više nego na točno unaprijed utvrđene općevažeće djelatnosti i procedure naglasak je potrebno staviti na raznolikost mjesno crkvenih prilika i zahtjeva (papa Franjo EG, 2015, 234–237). Više nego o unaprijed zadanim zaključcima riječ je o dobrohotnom susretu, međusobnom upoznavanju, uvažavanju, dijalogu i uzajamnosti (Francis 2024, 13) kako unutar mjesne, odnosno opće Crkve tako isto i prema van u odnosu na društvo u koje je uronjena. Između mjesne Crkve i sinodalnosti postoji konstitutivna povezanost (Francis 2024, 110–116). S jedne strane, mjesna Crkva je mjesto ostvarenja i iskustva sinodalnog načina života te, s druge strane, sinodalnost se ostvaruje kao mjesno-crkveno utjelovljena. Ona se trajno ostvaruje u dijalogu između nepromjenjive poruke evanđelja i trajno promjenjivih crkvenomjesnih i društvenih prilika unutar kojih tu istu poruku treba navijestiti. Kada zajednica vjernika živi sinodalno, tada ona poprima obilježja svjedočke i sakramentalne zajednice. U tom smislu, sinodalnost nije svrha samoj sebi, već je u službi evangelizacije (Francis, 2024, 32).

U svjetlu predstavljenog o sinodalnosti proizlazi da je jedan od bitnih preduvjeta njezina ostvarenja razumijevanje i življenje vjere pod socijalnim vidom, a napose na razini mjesne Crkve. Socijalni dokumenti uče da se svaki oblik života pod socijalnim vidom, a prema tome i crkveni, cjelovito razumije i ostvaruje tek u svjetlu socijalnog nauka Crkve. U skladu sa svojim evangelizacijskim poslanjem Crkva je pozvana uključiti sve ono što se odnosi na čovjeka, a prema tome i zajednicu ljudi u svoju misijsku i spasenjsku skrb (Ivan Pavao II. RH, 1997, 14). Zbog toga izrađivati, promicati i oživotvorivati socijalni nauk Crkve za Crkvu nije samo neotuđivo pravo nego i bezuvjetna evangelizacijska obveza, jer ga se ona ne može odreći, a da ne porekne samu sebe i svoju vjernost Kristu. Riječ je o samom središtu njezine ministerijalnosti. Tek po primjeni toga nauka kao evangelizacijskog sredstva i sadržaja Crkva autentično i cjelovito aktualizira evanđeosku poruku spasenja u trajno promjenjivim socijalnim prilikama (Papinsko vijeće »Iustitia et pax« 2005, 62–67; 71; Ivan Pavao II. CA, 2001, 54). U tom smislu, u nastavku predstavljamo obilježja socijalnog nauka Crkve.

Socijalni nauk Crkve ima euharistijski značaj. Između euharistije i socijalnog nauka Crkve postoji neraskidiva povezanost. Po euharistiji se

život vjernika mijenja u duhovno bogoslužje, čineći ih sposobnim za svjedočenje i zalaganje oko unošenja nove Božje logike odnosa u dinamizme socijalnog života. Život je po socijalnom nauku Crkve ostvarenje euharistijskog života u socijalnim odnosima. Oživotvorujući socijalni nauk Crkve, vjernici čine da euharistija postaje u konkretnom životu ono što označava u slavlju. Iz toga proizlazi da se kao bitan osoban uvjet djelatnog sudjelovanja na euharistijskom slavlju podrazumijeva i misijska obveza da se primjenom socijalnog nauka Crkve Kristova ljubav unese u društvo (Benedikt XVI. SaC, 2008, 55, 70, 85-86, 89, 91).

Socijalni nauk Crkve ima sakramentalno-pomirbeni značaj. Kao što nitko ne griješi sam, tako isto se nitko ne pomiruje i ne spašava sam. Po sakramentu pomirenja, osim s Bogom grešnik se pomiruje i sa Crkvom, sa cijelom ljudskom obitelji i stvorenim svijetom. Zbog toga je bitan plod sakramenta pomirenja aktivno zalaganje za izgradnju novih socijalnih odnosa na svim razinama primjenom socijalnog nauka Crkve (Ivan Pavao II. RP, 1996, 15; Benedikt XVI. SS, 2008, 48; Papinsko vijeće »Iustitia et pax« 2005, 539).

Socijalni nauk Crkve je autonoman. Premda su s njim duboko povezani, ni biblijski, ni dogmatski, ni filozofski govor nisu sami po sebi dovoljni za razumijevanje i prihvaćanje punine bogatstva socijalnog nauka Crkve, a prema tome i poznavanje njegovih sadržaja. To bogatstvo moguće je cjelovito spoznati i razumjeti tek u okvirima samog socijalnog nauka Crkve kao onoga koji je prema svojim izvorima, temeljima, predmetu, nositeljima, sadržaju, svrhama i metodi autonoman (Zbor za katolički odgoj 1991, 1-2, 4, 9).

Socijalni nauk Crkve je neizostavan katehetski sadržaj. Svjesni da socijalni nauk Crkve ima nezamjenjivu formacijsku vrijednost u ostvarenju cjelovite vjerske poduke i odgoja, socijalni i katehetski dokumenti zahtijevaju da svi katehetski sadržaji budu oblikovani tako da jamče cjelovito podučavanje socijalnog nauka Crkve, budu socijalno-evangelizacijski poticajni, formiraju za dijalog i ljubav u istini u socijalnim pitanjima te potiču na oživotvorenje socijalnog nauka Crkve kao povlaštenog sredstva evangelizacije (Papinsko vijeće »Iustitia et pax« 2005, 528-530, 829; Kongregacija za kler 2000, 54, 17).

Socijalni nauk Crkve temelj je i motivacija djelovanja. Cjelovitu upoznavanju i prihvaćanju sadržaja socijalnog nauka Crkve mora prethoditi motiviranost za njega. Njegovo upoznavanje i prihvaćanje dva su međusobno du-

boko povezana procesa. Prihvaćanje mora prethoditi cjelovitu upoznavanju kao motiviranost za njega i istodobno proizlaziti iz upoznavanja kao motivacija za djelovanje. Dok je upoznavanje socijalnog nauka Crkve moguće i izvana nametnuti i propisati, motiviranost može biti jedino u slobodi kao odgovor na iskustvo osobnog susreta s Kristom u sinodalnoj zajednici.

Socijalni nauk Crkve mora biti oživotvoren. Socijalni nauk Crkve sadrži tri duboko povezane i nerazdvojive dimenzije: teorijsku, povijesnu i praktičnu. Teorijska dimenzija duboko je usmjerena prema trećoj praktičnoj. Zbog toga socijalni nauk Crkve nije dovoljno upoznati, prihvatiti i motivirati se za njega, nego ga je neizostavno potrebno oživotvoriti u crkvenom i društvenom životu. Sakramentalna narav Crkve zahtijeva da sve crkvene strukture i razine budu područja njegova oživotvorenja. U protivnom se postavlja pitanje kako svijetu autentično naviještati o novoj strukturi odnosa, ako ih nije moguće živjeti, odnosno životom svjedočiti, u crkvenim zajednicama koje ih naviještaju (Zbor za katolički odgoj 1991, 6)?

Socijalni nauk Crkve izrasta iz mjesnih Crkava. Socijalni nauk Crkve nisu samo socijalni dokumenti papâ nego i rad raznih središta te konkretna socijalno-evangelizacijska nastojanja. Pritom posebno značenje imaju mjesne Crkve iz kojih izrastaju konkretni mjesno-crkveni socijalno-evangelizacijski modeli (Pavao VI. OA, 1991, 4; Zbor za katolički odgoj 1991, 52, 61; Papinsko vijeće »Iustitia et pax« 2005, 80).

Na području današnje Crkve đakovačko-osječke razvio se đakovački i srijemski model socijalnog nauka Crkve. Njegova posebnost očituje se u socijalno-evangelizacijskim nastojanjima Ureda te u učenju Biskupijske sinode. U svrhu ostvarenja sinodalnosti Biskupijska sinoda je, među ostalim, snažan naglasak stavila na obveze svećenika u obnovi katehetskog, molitvenog, sakramentalnog i karitativnog života župa primjenom socijalnog nauka Crkve.

Iz svega dosad predstavljenoga o obilježjima sinodalnosti i socijalnog nauka Crkve proizlazi da među njima postoji duboka povezanost: 1) sinodalnost se pokazuje kao neposredna posljedica oživotvorenja socijalnog nauka Crkve u mjesno-crkvenom životu; 2) ostvarena sinodalnost poprima evangelizacijsko značenje u odnosu na samu mjesnu Crkvu i društvo u koje je uronjena te tako postaje neposredno očitovanje i oživotvorenje socijalnog nauka Crkve; te 3) povratno se socijalni nauk Crkve pokazuje kao neizostavno sredstvo i sadržaj konkretnog ostvarenja sinodalnosti u mjesnoj Crkvi.

2.2. Socijalno-evangelizacijski potencijal svećenika

Premda sintagma *socijalno-evangelizacijski potencijal svećenika* nije korištena ni na Biskupijskoj sinodi ni na Biskupskoj sinodi, ona je posredno prisutna u učenju obiju tih sinoda. Ta je sintagma izrađena za potrebe ovoga istraživanja kako bi se opisala uloga svećenika u evangelizacijskom poslanju Crkve na području socijalnoga. Sintagma je nastala proširenjem sintagme *socijalno-evangelizacijski potencijal* (Jakobfi 2023, 89-102) učenjem socijalnih dokumenata, a napose *Izjavama i odlukama* o obveznim socijalno-evangelizacijskim djelatnostima svećenika u župi. Socijalni dokumenti, a napose *Izjave i odluke*, navode četiri kategorije djelatnosti svećenika: katehetske, molitvene i sakramentalne, karitativne te djelatnosti izgradnje župnog zajedništva.

Katehetske djelatnosti. Biskupijska sinoda uči da je župa izvor i cilj sveukupnog katehetskog rada te da je župna kateheza mjesto ostvarenja njezinih glavnih ciljeva: zajedništva u vjeri, međugeneracijskog posredovanja vjere, oživotvorenja socijalnog nauka Crkve te poosobljenih odnosa kroz kršćansko zajedništvo. Sva četiri cilja neposredno se odnose na socijalnu dimenziju vjere te kao takvi neizostavno zahtijevaju primjenu socijalnog nauka Crkve. U svjetlu toga Biskupijska sinoda ističe da su obveze župnika: 1) skrb o prožimanju svih katehetskih sadržaja socijalnim naukom Crkve; 2) organiziranje sustavne pouke iz socijalnog nauka Crkve za posebne skupine te 3) organiziranje tribina i radionica socijalne tematike (Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska 2008, 17, 125-126, 171, 194).

Molitvene i sakramentalne djelatnosti. Spoznavši da je jedan od najdubljih problema Crkve đakovačko-osječke individualističko razumijevanje molitvenog i sakramentalnog života, Biskupijska sinoda stavila je snažan naglasak na njihovu obnovu primjenom socijalnog nauka Crkve. Pritom je posebno istaknula da su obveze svećenika koji vrše službu na župi: 1) redovito tumačenje socijalnog nauka Crkve u homilijama; 2) razvijanje kod laika svijesti o socijalnoj dimenziji grijeha i pomirenja; 3) doprinos razumijevanju socijalnog zalaganja kao ploda spasenjskih otajstva te 4) oblikovanje pučkih pobožnosti tako da vode prema evangelizaciji šire društvene sredine (Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska 2008, 15-17, 170-171, 348, 453-454, 460, 485).

Karitativne djelatnosti. Karitativna služba konstitutivan je element poslanja Crkve. Crkva ne može zanemariti služenje ljubavi jednako kao što ne

može zanemariti podjeljivanje sakramenata i naviještanje Riječi. Te se zadaće uzajamno pretpostavljaju i ne mogu se razdvajati jedna od druge. Slijedom toga, obveze župnika su da koristeći se socijalnim naukom Crkve: 1) organiziraju župni *caritas*; 2) organiziraju pouku njegovih članova u socijalnom nauku Crkve te 3) ih potiču na njegovo oživotvorenje putem solidarnosti, socijalnog zagovaranja i volonterstva u korist socijalno isključenih (Benedikt XVI. IEN, 2014, Uvod; Benedikt XVI. DCE, 2006, 22-25; Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska 2008, 203, 205-208).

Izgradnja župnog zajedništva. Zajedništvo vjere i poslanja utjelovljuje i očituje samu bit otajstva Crkve. Ono se na konkretno iskustven način ostvaruje i očituje u župnom zajedništvu. Socijalna, politička, ekonomska, moralna ili druga heterogenost župljana nije čimbenik dezintegracije, već je u svjetlu socijalnog nauka Crkve shvaćena kao prostor sinodalnosti. Župa u kojoj se u svjetlu socijalnog nauka Crkve zalaže za ostvarenje sinodalno življenog zajedništva poprima vrijednost svjedočke i sakramentalne zajednice. Slijedom toga, obveze župnika su da koristeći se socijalnim naukom Crkve: 1) promiču u župi klimu radosti, zajedništva i suodgovornosti, koja će postupno postajati privlačna i poželjna za one župljane koji ostaju na rubu crkvenog života te one koji ne vjeruju; 2) doprinose razumijevanju oživotvorenja socijalnog nauka Crkve kao ključnog čimbenika ostvarenja sinodalnog načina života, a posljedično tomu i ostvarenju župe kao svjedočke i sakramentalne zajednice (Ivan Pavao II. NMI, 2001, 42-43; Kongregacija za kler 2003, 19, 27-28; Francis 2024, 117; Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska 2008, 3-5, 30, 554-555; Šota, 2016, 91.).

Iz svega dosad predstavljenog o socijalno-evangelizacijskim djelatnostima koje obvezuju svećenike koji vrše službu na župi proizlazi sljedeće: 1) crkveni dokumenti uče da su svećenici neizostavni čimbenici za ostvarenje evangelizacijskog poslanja na području socijalnog u životu župe, to jest u njima su prepoznali velik socijalno-evangelizacijski potencijal; 2) premda svećenici koji vrše službu na župi nisu obvezni isključivo osobno ostvariti sve nabrojene djelatnosti, ipak ih njihovo zvanje, karizma, stručnost i služba čini najprikladnijima za njihovo pokretanje, organiziranje i koordiniranje; 3) velik socijalno-evangelizacijski potencijal prepoznat u svećenicima ne znači istodobno da ga koriste svi svećenici i da je to korištenje cjelovito, te 4) u tom smislu, stanje iskorištenosti njihova socijalno-evangelizacijskog potencijala može biti na razini neiskorištenosti, djelomične iskorištenosti te cjelovite iskorištenosti.

Iz svega dosad utvrđenog o obilježjima socijalnog nauka Crkve i socijalno-evangelizacijskog potencijala svećenika proizlazi da taj potencijal: 1) *nije*

iskorišten ako se ne poznaju ili ne prihvaćaju sadržaji socijalnog nauka Crkve ili ako ne postoji motiviranost za njega te se ne koristi u evangelizacijske svrhe; 2) *jest djelomično iskorišten* ako se djelomično poznaju ili prihvaćaju sadržaji socijalnog nauka Crkve ili postoji djelomična motiviranost za njega te je njegovo korištenje u evangelizacijske svrhe djelomično; te 3) *jest cjelovito iskorišten* ako se cjelovito poznaju i potpuno prihvaćaju sadržaji socijalnog nauka Crkve i postoji visoka motiviranost za njega te se cjelovito koristi u evangelizacijske svrhe.

3. Iskorištenost socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika

Slijedom zahtjeva prvog (*vidjeti*) i drugog (*prosuditi*) metodološkog koraka u nastavku su predstavljeni i socijalno-etički prosuđeni rezultati istraživanja stanja iskorištenosti socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika koji vrše službu na župi.

3.1. Socijalni nauk Crkve najbolje je čuvana tajna u župama Crkve đakovačko-osječke

U svrhu traganja za odgovorom na prvo specifično istraživačko pitanje i prva dva potpitanja (1. *Kakvo je stanje iskorištenosti socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika koji vrše službu na župi? a) Poznaju li cjelovito sadržaje socijalnog nauka Crkve? b) Prihvaćaju li cjelovito sadržaje socijalnog nauka Crkve?*) bit će predstavljeni i socijalno-etički prosuđeni odgovori na pitanja o slaganju ili neslaganju s tvrdnjama različitog teološkog, moralno-teološkog i socijalno-etičkog sadržaja. Opravdano je očekivati da svi ispitanici na sva pitanja odgovore *s potpuno se slažem*. Svaki drukčiji odgovor pokazatelj je nepoznavanja ili djelomičnog nepoznavanja i/ili neprihvatanja ili djelomičnog neprihvatanja učenja Katoličke Crkve (Drugi vatikanski koncil DH, 1993, 14; Papinsko vijeće »Iustitia et pax« 2005, 70). Slijedom toga, te u svrhu jednostavnosti prikaza, donosimo samo rezultate za odgovore *potpuno se slažem*.

Analizom odgovora na pitanja o odnosu Boga prema čovjeku (Tablica 1) utvrđeno je da se *potpuno slaže*: 100 % ispitanika s tvrdnjom da Bog ljubi čovjeka i želi biti u zajedništvu s njime te da poziva čovjeka da izgrađuje pravedno društvo; 92,86 % da Bog poziva čovjeka da čini svijet boljim mjestom za život; 78,57 % da skrbi za siromašne te 28,57 % da Bog progovara čovjeku po društvenim, političkim te ekonomskim događanjima i pojavama.

Tablica 1. Stavovi mladih svećenika o odnosu Boga prema čovjeku

tvrdnje	Bog...	potpuno se slažem
teološke i moralno-teološke	poziva čovjeka da čini svijet boljim	92,86 %
	ljubi čovjeka i želi biti u zajedništvu s njim	100 %
	progovara čovjeku po društvenim/političkim/ekonomskim događanjima i pojavama	28,57 %
socijalno-etičke	poziva čovjeka da skrbi za siromašne	78,57 %
	poziva čovjeka da izgrađuje pravedno društvo	100 %

Analizom odgovora na pitanja o preduvjetima koje katolici moraju zadovoljiti kako bi mogli cjelovito sudjelovati na misi (Tablica 2) utvrđeno je da se *potpuno slaže*: 85,71 % ispitanika s tvrdnjom da je bitan preduvjet unošenje Kristove ljubavi u obiteljske i prijateljske odnose; 64,29 % da je to pričest; 57,14 % zalaganje za izgradnju pravednih političkih i gospodarskih odnosa; 50,00 % marljivo i odgovorno ponašanje na poslu; te 28,57 % skrb za prirodni okoliš.

Tablica 2. Stavovi mladih svećenika o preduvjetima za cjelovito sudjelovanje katolika na misi (N=14)

tvrdnje	Preduvjet za cjelovito sudjelovanje na misi je...	potpuno se slažem
teološke i moralno-teološke	pričest	64,29 %
	unošenje Kristove ljubavi u obiteljske i prijateljske odnose	85,71 %
socijalno-etičke	zalaganje katolika za izgradnju pravednih političkih i gospodarskih odnosa	57,14 %
	marljivo i odgovorno ponašanje katolika na poslu	50,00 %
	skrb katolika za prirodni okoliš	28,57 %

Analizom odgovora na pitanja o sadržaju grijeha propusta za katolike (Tablica 3) utvrđeno je da se *potpuno slaže*: 92,86 % ispitanika s tvrdnjom da je grijeh propusta nesudjelovanje na nedjeljnoj misi; 50,00 % odbijanje pomoći siromahu; 35,71 % neplaćanje poreza; 28,57 % neglasovanje na izborima te 14,29 % odbijanje pomoći migrantu.

Tablica 3. *Stavovi mladih svećenika o sadržaju grijeha propusta za katolike*

tvrdnje	Grijež propusta za katolike je...	potpuno se slažem
teološke i moralno-teološke	nesudjelovanje na nedjeljnoj misi	92,86 %
	neglasovanje na izborima	28,57 %
socijalno-etičke	odbijanje pomoći siromahu	50,00 %
	odbijanje pomoći migrantu	14,29 %
	neplaćanje poreza	35,71 %

Analizom odgovora na pitanja o sadržaju uvrede Bogu (Tablica 4) utvrđeno je da se *potpuno slaže*: 85,71 % ispitanika s tvrdnjom da je preljub uvreda Bogu; 78,57 % odbijanje Božje ljubavi; 50,00 % gledanje pornografije; 42,86 % dijeljenje neprovjerenih informacija na društvenim mrežama te 21,43 % ilegalno korištenje računalnih programa i gledanje filmova.

Tablica 4. *Stavovi mladih svećenika o sadržaju uvrede Boga*

tvrdnje	Uvreda Bogu je...	potpuno se slažem
teološke i moralno-teološke	odbijanje Božje ljubavi	78,57 %
	preljub	85,71 %
	gledanje pornografije	50,00 %
socijalno-etičke	dijeljenje neprovjerenih informacija na društvenim mrežama	42,86 %
	ilegalno korištenje računalnih programa te ilegalno gledanje filmova	21,43 %

Analizom odgovora na pitanja o putovima i sadržaju duhovnog rasta (Tablica 5) utvrđeno je da se *potpuno slaže*: 92,86 % ispitanika s tvrdnjom da katolici rastu u svetosti vjerom i pouzdanjem u Boga; 57,14 % pomaganjem siromašnima; 42,86 % udruživanjem s drugim laicima s ciljem zalaganja za izgradnju pravednosti u društvu te da se katolici duhovno izgrađuju volontiranjem i 21,43 % da biti dobar katolik znači biti aktivan član društva.

Tablica 5. Stavovi mladih svećenika o putovima i sadržaju duhovnog rasta

tvrdnje		potpuno se slažem
teološke i moralno-teološke	Katolici rastu u svetosti vjerom i pouzdanjem u Boga.	92,86 %
socijalno-teološke	Laici rastu u svetosti udruživanjem s drugim laicima s ciljem zalaganja za izgradnju pravednosti u društvu.	42,86 %
	Katolici rastu u svetosti pomaganjem siromašnima.	57,14 %
	Biti dobar katolik znači biti aktivan član društva.	21,43 %
	Katolici se duhovno izgrađuju volontiranjem.	42,86 %

Iz svega utvrđenog o *potpunom slaganju* s tvrdnjama teološkog, moralno-teološkog i socijalno-etičkog sadržaja proizlazi sljedeće: 1) udio ispitanika koji se potpuno slaže s teološkim i moralno-teološkim tvrdnjama značajno je veći u odnosu na onaj koji se potpuno slaže sa socijalno-etičkim; 2) veoma mali udio ispitanika potpuno se slaže s tvrdnjom da *Bog čovjeku progovara po društvenim [...] pojavama*, premda je riječ o opće-teološkoj tvrdnji; 3) odgovori na socijalno-etičke tvrdnje mogu se podijeliti u tri skupine; a) u prvoj skupini su tvrdnje s kojima se potpuno slažu skoro svi ispitanici: Bog poziva čovjeka da skrbi za siromaše te da izgrađuje pravedno društvo; b) u drugoj skupini su tvrdnje s kojima se potpuno slaže oko polovica ispitanika: moralna i vjerska obveza izgradnje pravednih političkih i gospodarskih odnosa, marljivo i odgovorno ponašanje na poslu, dijeljenje provjerenih informacija na društvenim mrežama te udruživanje i volontiranje laika, c) u trećoj skupini su tvrdnje s kojima se potpuno slaže mali udio ispitanika: moralna obveza skrbi za okoliš, glasovanje na izborima, pomoći migrantima, plaćanje poreza, korištenje legalnih računalnih programa i legalno gledanje filmova. Iznesenih pet tvrdnji odnose se na suvremene socijalno-etičke teme poput ekološke krize, aktivnog građanstva, migracija, financijske pismenosti te autorskih prava.

Slijedom utvrđenog proizlazi da odgovor na prvo i drugo specifično istraživačko potpitanje glasi: Mali udio mladih svećenika koji vrše službu na župi cjelovito poznaje sadržaje socijalnog nauka Crkve i potpuno ih prihvaća kao moralno obvezujuće.

Prosudi li se navedeni odgovor te podatci i tvrdnje na kojima se temelji u svjetlu socijalnog nauka Crkve tada proizlazi sljedeće: 1) djelomično poznavanje ili ne poznavanje i/ili djelomično prihvaćanje ili neprihvaćanje sadržaja socijalnog nauka Crkve, a napose onih koji se odnose na suvremene socijalno-etičke teme, jest posljedica izostanka trajnog i kontinuiranog osobnog i/ili

organiziranog praćenja i proučavanja suvremenih socijalnih poruka crkvenog učiteljstva, socijalnih pitanja i zalaganja oko njihova rješavanja; 2) neovisno o tome je li riječ o svećenicima koji djelomično poznaju ili ne poznaju ili djelomično prihvaćaju ili ne prihvaćaju sadržaje socijalnog nauka Crkve, svi oni su djelomično osposobljeni ili ne osposobljeni za organiziranje i provedbu evangelizacijskih djelatnosti u župi primjenom socijalnog nauka Crkve; 3) djelomična osposobljenost ili neosposobljenost te (ne)osviještenost mladih svećenika dovodi to toga da je socijalni nauk Crkve *najbolje čuvana tajna* u župama Crkve đakovačko-osječke; 4) prosudi li se postojeće stanje (ne)poznavanja i/ili (ne)prihvaćanja sadržaja socijalnog nauka Crkve u svjetlu načela »vrijeme je važnije od prostora«, tada proizlazi da se to stanje treba razumjeti kao polazišna točka za izradu budućih pastoralnih programa.

3.2. Socijalni nauk Crkve nije evangelizacijski motivirajući čimbenik u župama Crkve đakovačko-osječke

U svrhu traganja za odgovorom na prvo specifično istraživačko pitanje i treće potpitanje ((1) *Kakvo je stanje iskorištenosti socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika koji vrše službu na župi? c) Jesu li visoko motivirani za korištenje socijalnog nauka Crkve u evangelizacijske svrhe?*) bit će predstavljeni i socijalno-etički prosuđeni odgovori na pitanja o osobnoj motiviranosti mladih svećenika koji vrše službu na župi za socijalni nauk Crkve.

Analizom odgovora na pitanje *Svoju motiviranost za socijalni nauk Crkve ocjenjujem ocjenom...* (Tablica 6) utvrđeno je sljedeće: 78,57 % ispitanika ocijenilo je svoju motiviranost ocjenom dobar; 14,29 % dovoljan te 7,14 % ocjenom vrlo dobar. Ni jedan ispitanik nije ocijenio svoju motiviranost ocjenom nedovoljan ili izvrstan.

Tablica 6. *Osobna motiviranost mladih svećenika za socijalni nauk Crkve*

	<i>nedovoljan</i>	<i>dovoljan</i>	<i>dobar</i>	<i>vrlo dobar</i>	<i>izvrstan</i>
Svoju motiviranost za SNC ocjenjujem ocjenom...	0,0 %	14,29 %	78,57 %	7,14 %	0,0 %

Analizom odgovora na dodatna pitanja povezana s motiviranošću za socijalni nauk Crkve (Tablica 7) utvrđeno je sljedeće: 1) U odnosu na tvrdnju *Zainteresiran sam za dublje upoznavanje SNC* 21,43 % ispitanika potpuno se slaže, a 35,71 % djelomično; 14,29 % potpuno se ne slaže, a 7,14 % djelomično; 21,43 % je neodlučno. 2) U odnosu na tvrdnju *Želim volonterski sudjelovati u radu Ureda*

7,14 % ispitanika potpuno se slaže, a 14,29 % djelomično; 42,86 % potpuno se ne slaže, a 14,29 % djelomično; 21,43 % je neodlučno.

Tablica 7. *Osobna motiviranost mladih svećenika za dublje upoznavanje socijalnog nauka Crkve te volontiranje u Uredu*

	<i>potpuno se ne slažem</i>	<i>djelomično se ne slažem</i>	<i>niti se slažem niti se ne slažem</i>	<i>djelomično se slažem</i>	<i>potpuno se slažem</i>
zainteresiran sam za dublje upoznavanje SNC	14,29 %	7,14 %	21,43 %	35,71 %	21,43 %
želim volonterski sudjelovati u radu Ureda	42,86 %	14,29 %	21,43 %	14,29 %	7,14 %

Analizom odgovora na pitanje o značenju koji se pridaje socijalnom nauku Crkve u poslanju Crkve (Tablica 8) utvrđeno je sljedeće: 28,57 % ispitanika potpuno se ne slaže s tvrdnjom da se socijalnom nauku Crkve pridaje veće značenje nego što stvarno treba imati, a 14,29 % djelomično se ne slaže; ni jedan ispitanik nije izrazio potpuno slaganje, a 14,29 % izrazilo je djelomično slaganje; 42,86 % bilo je neodlučno.

Tablica 8. *Stavovi mladih svećenika o značenju koje se pridaje socijalnom nauku Crkve*

	<i>potpuno se ne slažem</i>	<i>djelomično se ne slažem</i>	<i>niti se slažem niti se ne slažem</i>	<i>djelomično se slažem</i>	<i>potpuno se slažem</i>
SNC pokušava se dati veće značenje nego što stvarno treba imati u poslanju Crkve	28,57 %	14,29 %	42,86 %	14,29 %	0 %

Iz svega utvrđenoga o motiviranosti mladih svećenika za socijalni nauk Crkve te o njihovim stavovima o značenju koji se pridaje tom nauku proizlazi sljedeće: 1) Veoma velik je udio svećenika koji svoju motiviranost za socijalni nauk Crkve ocjenjuju ocjenom dobar. 2) Veoma mali je udio svećenika visoko motivirano za socijalni nauk Crkve. Nešto malo veći udio svećenika djelomično je motiviran za socijalni nauk Crkve, a napose u odnosu prema produbljivanju znanja o njemu i volontiranju u središnjem uredu mjesne Crkve za njegovo promicanje. 2) Ni jedan svećenik nije izrazio potpuno slaganje a tek veoma mali udio izrazio je djelomično slaganje s tvrdnjom da se socijalnom nauku Crkve pridaje veće značenje nego što mu pripada. 3) Veoma mali udio svećenika izrazio je potpunu nemotiviranost za socijalni nauk Crkve. Nešto malo veći udio svećenika djelomično je nemotiviran, a napose u odnosu na

produblјivanje znanja o njemu. Međutim, skoro polovica svećenika potpuno je nemotivirana za volontiranje u središnjem uredu mjesne Crkve za njegovo promicanje. 4) Malo manje od polovice mladih svećenika u potpunosti se nije složilo ili se djelomično nije složilo s tvrdnjom da se socijalnom nauku Crkve pridaje veće značenje nego što mu pripada. 5) Značajnom udjelu svećenika nejasan je vlastiti stav o vlastitoj motiviranosti za socijalni nauk Crkve i o značenju koji se tom nauku pridaje u poslanju Crkve.

Slijedom utvrđenog proizlazi da odgovor na treće specifično istraživačko potpitanje glasi: *Mali udio mladih svećenika koji vrše službu na župi je visoko motiviran za korištenje socijalnog nauka Crkve u evangelizacijske svrhe.*

Prosudi li se navedeni odgovor te podatci i tvrdnje na kojima se temelji u svjetlu socijalnog nauka Crkve, tada proizlazi sljedeće: 1) Velik udio svećenika koji nije visoko motiviran za socijalni nauk Crkve potrebno je razumjeti kao posljedicu djelomičnog poznavanja sadržaja toga nauka i općenitog manjka interesa crkvenomjesnoj javnosti za njega što je ozbiljno ograničenje za njegovo dublje upoznavanje, promicanje i oživotvorenje. 2) Mali udio svećenika koji nisu motivirani ili koji su slabo motivirani za socijalni nauk Crkve te tek veoma mali udio onih koji samo djelomično smatraju da se socijalni nauk Crkve pokušava dati veće značenje nego što stvarno treba imati jesu pokazatelji da stanje svećeničke motiviranost, premda je daleko od zahtijevanog, ipak nije u socijalno-evangelizacijskom smislu u potpunosti negativno. 3) Velik udio svećenika koji nemaju jasno definiran stav o vlastitoj motiviranosti i značenju socijalnog nauka Crkve jest ozbiljno ograničenje za njegovo dublje upoznavanje, promicanje i oživotvorenje. 4) Zbroj skupina svećenika, onih koji nisu motivirani, koji su slabo motivirani te onih koji nemaju jasno definiran stav o vlastitoj motiviranosti, čini značajan udio u ukupnom broju mladih svećenika koji vrše službu u župi, čega je neposredna posljedica to da socijalni nauk Crkve nije evangelizacijsko motivirajući čimbenik u župama Crkve đakovačko-osječke. 5) Prosudi li se postojeće stanje (ne)motiviranosti za socijalni nauk Crkve u svjetlu načela »vrijeme je važnije od prostora«, tada proizlazi da to stanje treba razumjeti kao polazišnu točku za izradu budućih socijalno-pastoralnih programa.

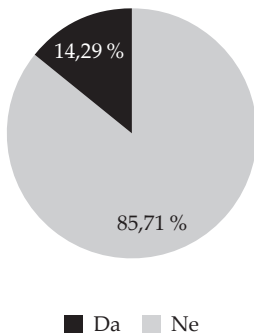
3.2. *Socijalno-evangelizacijsko djelovanje u župama Crkve đakovačko-osječke*

U svrhu traganja za odgovorom na prvo specifično istraživačko pitanje i četvrto potpitanje (1) *Kakvo je stanje iskorištenosti socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika koji vrše službu na župi? d) Koriste li se cjelovito socijalnim naukom*

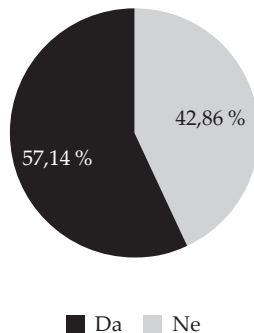
Crkve u evangelizacijske svrhe?) bit će predstavljeni i socijalno-etički prosuđeni odgovori na pitanja o socijalno-evangelizacijskom djelovanju mladih svećenika koji vrše službu na župi.

Analizom odgovora na pitanja o pokretanju evangelizacijskih/socijalno-evangelizacijskih djelatnosti (Grafikon 1 i Grafikon 2) utvrđeno je sljedeće: 1) 85,71 % ispitanika tvrdi da je pokušalo pokrenuti neki oblik evangelizacijske djelatnosti, a 14,29 % da nije pokušalo. 2) 42,86 % tvrdi da je pokušalo pokrenuti neki oblik socijalno-evangelizacijske djelatnosti, a 57,14 % da nije pokušalo.

Grafikon 1. *Pokušaj pokretanja evangelizacijske djelatnosti*

Grafikon 2. *Pokušaj pokretanja socijalno-evangelizacijske djelatnosti*

Analizom odgovora u kojima su ispitanici u otvorenom tipu pitanja opisivali socijalno-evangelizacijske djelatnosti koje su pokušali pokrenuti utvrđeno je da su sve te djelatnosti bile karitativne. U nastavku donosimo neke od opisa:

- *Karitativne djelatnosti. Pohod mladih starijim župljanima pred Božić i Uskrs.*
- *Caritasa, ali samo u jakim vremenima došašća i korizme.*
- *Karitativno djelovanje vjerničke zajednice.*

Analizom odgovora na pitanja o korištenju socijalnog nauka Crkve kao evangelizacijskog sredstva i sadržaja (Tablica 9) utvrđeno je sljedeće: 1) U pripremanju homilija socijalnim naukom Crkve uvijek se koristi 71,4 % ispitanika, a često i nikada 14,29 %; rijetko se njime koristi 21,43 %; te ponekad 42,86 %. 2) U katehetskom radu socijalnim naukom Crkve uvijek se koristi 7,14 % ispitanika, a često i ponekad 28,57 %; nikada ga ne koristi 14,29 %, a rijetko 21,43 %.

Tablica 9. *Korištenje socijalnog nauka Crkve od strane mladih svećenika kao evangelizacijsko sredstvo i sadržaj*

	<i>nikada</i>	<i>rijetko</i>	<i>ponekad</i>	<i>često</i>	<i>uvijek</i>
Koristite li SNC u pripremanju homilije?	14,29 %	21,43 %	42,86 %	14,29 %	7,14 %
Koristite li SNC u katehetskom radu?	14,29 %	21,43 %	28,57 %	28,57 %	7,14 %

U analizi odgovora o primjeni sakramentalnog značaja socijalnog nauka Crkve u evangelizacijske svrhe bit će predstavljeni i prosuđeni odgovori na dva pitanja o slaganju, odnosno neslaganju s tvrdnjama socijalno-etičkog sadržaja. Opravdano je očekivati da svi ispitanici na sva pitanja odgovore *s potpuno se slažem*. Svaki drukčiji odgovor pokazatelj je djelomičnog poznavanja ili nepoznavanja i/ili djelomičnog prihvaćanja ili neprihvaćanja učenja Katoličke Crkve. Slijedom toga te u svrhu jednostavnosti prikaza donosimo samo rezultate za odgovore *potpuno se slažem*.

Ni jedan ispitanik ne slaže se potpuno s tvrdnjom da je sakrament pomirenja izvrsna prigoda za navještaj socijalnog nauka Crkve, a 21,43 % potpuno se slaže da je župnu zajednicu potrebno urediti prema načelima socijalnog nauka Crkve (Tablica 10).

Tablica 10. *Stavovi mladih svećenika o primjeni sakramentalnog značaja socijalnog nauka Crkve*

	<i>potpuno se slažem</i>
Sakrament pomirenja je izvrsna prigoda za navještaj SNC.	0,0 %
Župnu zajednicu potrebno je urediti prema načelima SNC.	21,43 %

Iz svega utvrđenoga o socijalno-evangelizacijskom djelovanju mladih svećenika koji vrše službu na župi proizlazi sljedeće: 1) Velik udio svećenika tvrdi da pokušava biti evangelizacijski aktivan, a nešto manje od polovice te iste aktivnosti percipira kao socijalno-evangelizacijske. 2) Veoma mali udio svećenika uvijek se koristi socijalnim naukom Crkve kao evangelizacijskim sredstvom i sadržajem. 3) Mali udio svećenika cjelovito poznaje područja primjene sakramentalnog značaja socijalnog nauka Crkve.

Slijedom utvrđenog proizlazi da odgovor na četvrto specifično istraživačko potpitanje glasi: *Mali udio mladih svećenika koji vrše službu na župi koristi se cjelovito socijalnim naukom Crkve u evangelizacijske svrhe*.

Prosudi li se navedeni odgovor te podatci i tvrdnje na kojima se temelji u svjetlu socijalnog nauka Crkve tada proizlazi sljedeće: 1) Veoma velik udio svećenika koji se ne koristi (cjelovito) socijalnim naukom Crkve kao evangelizacij-

skim sredstvom i sadržajem te mali udio onih koji cjelovito poznaju područja primjene sakramentalnog značaja socijalnog nauka Crkve jesu ozbiljna ograničenja za promicanje i oživotvorenje toga nauka. 2) U socijalno-evangelizacijskom smislu pozitivan je pokazatelj da od svih evangelizacijskih djelatnosti koje su pokušali pokrenuti svećenici skoro je polovica percipirana kao socijalno-evangelizacijska. Premda *Izjave i odluke* zahtijevaju da karitativne djelatnosti budu utemeljene na socijalnom nauku Crkve, ipak u svjetlu prethodno utvrđenog djelomičnog poznavanja socijalnog nauka Crkve ne možemo očekivati da su pokušaji pokretanja karitativnih djelatnosti bili utemeljeni na tom nauku. Čini se da je riječ o pogrešnoj percepciji odnosa između karitativnih djelatnosti i socijalnog nauka Crkve, na što je upozorio dokument *Intima Ecclesiae natura* (Benedikt XVI. IEN, 2014, 53-73). Drugim riječima, u župama Crkve đakovačko-osječke prisutno je socijalno-evangelizacijsko djelovanje koje to najvjerojatnije nije. 3) Moguća pogrešna percepcija odnosa između karitativnih djelatnosti i socijalnog nauka Crkve zajedno s ograničenjima opisanim u točki 1 mogu imati snažne negativne posljedice na autentičnu izgradnju i življenje župnog zajedništva i župe kao sinodske, socijalno-evangelizacijske, svjedocke i sakramentalne zajednice. 4) Prosudi li se postojeće stanje (ne)korištenja socijalnog nauka Crkve u evangelizacijske svrhe u svjetlu načela »vrijeme je važnije od prostora«, tada proizlazi da to stanje treba razumjeti kao polazišnu točku za izradu budućih socijalno-pastoralnih programa.

Iz svega dosad utvrđenoga o poznavanju sadržaja socijalnog nauka Crkve, motiviranosti za njega i njegovu primjenu u evangelizacijske svrhe proizlazi da su u Crkvi đakovačko-osječkoj prisutne tri kategorije mladih svećenika koji vrše službu na župi: 1) Oni koji ne poznaju ili slabo poznaju sadržaje socijalnog nauka Crkve, nisu motivirani za njega ili su slabo motivirani te nisu pokušali pokrenuti socijalno-evangelizacijske djelatnosti – veoma mali udio. 2) Oni koji djelomično poznaju sadržaje socijalnog nauka Crkve, nemaju jasno definiran osobni stav o prihvaćanju njegovih sadržaja i o vlastitoj motiviranosti za njega te nisu pokrenuli socijalno-evangelizacijske djelatnosti, premda su neki uvjereni da jesu – veoma velik udio. 3) Oni koji sadržaje socijalnog nauka Crkve cjelovito poznaju, izražavaju visoku motiviranost za njega ali nisu pokrenuli socijalno-evangelizacijske djelatnosti, premda su neki uvjereni da jesu – veoma mali udio.

Iz svega dosad utvrđenoga u traganju za odgovorima na sva četiri potpitanja proizlazi da odgovor na prvo specifično istraživačko pitanje glasi: *Socijalno-evangelizacijski potencijal mladih svećenika koji vrše službu na župi djelomično je iskorišten.*

Ta djelomična iskorištenost neposredno snažno negativno utječe na čitavu Crkvu đakovačko-osječku, napose na razumijevanje i življenje vjere pod socijalnim vidom i cjelovito ostvarenje sinodalnosti, a posljedično tomu i na evangelizaciju društvene sredine u koju je ta mjesna Crkva uronjena.

4. Prema cjelovito iskorištenom socijalno-evangelizacijskom potencijalu mladih svećenika

Uočavanje, opisivanje i prokazivanje socijalno-etičkih problema u službi je evangelizacije (Ivan Pavao II. SRS, 1991, 41). U tom smislu i odgovor na prvo specifično istraživačko pitanje da je socijalno-evangelizacijski potencijal mladih svećenika djelomično iskorišten ne smije ostati na razini pukog prokazivanja uzroka, posljedica i odgovornosti, već mora bit shvaćen kao poziv na pokretanje novih evangelizacijskih procesa. Riječ je o pozivu koji u svjetlu trećega metodološkog koraka (*djelovati*) te načela »stvarnost je važnija od ideje« (papa Franjo EG, 2015, 231-233) zahtijeva odgovor na drugo specifično istraživačko pitanje: Ako je socijalno-evangelizacijski potencijal mladih svećenika koji vrše službu na župi djelomično iskorišten ili nije iskorišten, što je potrebno i moguće učiniti kako bi bio cjelovito iskorišten?

U svjetlu svega dosad utvrđenoga u teorijskom i empirijskom dijelu istraživanja u nastavku, pod vidom odgovora na drugo specifično istraživačko pitanje, donosimo pastoralne smjernice o tome što je potrebno i – u okviru postojećih ljudskih i strukturnih mogućnosti i ograničenja (Dugalić i Jakobfi, 2021, 257-283) – moguće učiniti kako bi se pridonijelo cjelovitoj iskorištenosti socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika koji vrše službu na župi u Crkvi đakovačko-osječkoj te tko to treba učiniti.

Ured u suradnji s Katedrom moralne teologije, socijalnog nauka Crkve i liturgike Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu (dalje: KBF Đakovo). U svrhu cjelovita poznavanja sadržaja socijalnog nauka Crkve od strane svećenika preporuka je organizirati jednom godišnje Nadbiskupijski dan socijalnog nauka Crkve u okviru kojega bi se sve zainteresirane vjernike, a prema tome i svećenike upoznavalo s novim socijalnim porukama crkvenoga učiteljstva, aktualnim socijalnim pitanjima te suvremenim modelima te projektima promicanja i oživotvorenja socijalnog nauka Crkve u Hrvatskoj i svijetu.

Ured u suradnji s drugim središnjim crkvenomjesnim uredima i odjelima. U svrhu usvajanja vještina primjene socijalnog nauka Crkve u životu župe od strane svećenika preporuka je organizirati jednom do dva puta go-

dišnje radionicu u okviru koje će se vježbati primjena socijalnog nauka Crkve na području slavlja sakramenata, pučkih pobožnosti, kateheze i karitativnih djelatnosti. U tu svrhu već su učinjeni određeni pozitivni koraci: početkom 2025. godine nadbiskup Đuro Hranić u suradnji s Centrom za promicanje socijalnog nauka Crkve svakom svećeniku poklonio je knjigu *Socijalni nauk Crkve u školi i u župi*.

Ured u suradnji s KBF-om Đakovo i zainteresiranim društveno-znanstvenim institutom. U svrhu povećanja motiviranosti svećenika za socijalni nauk Crkve istražiti što utječe na postojeću motiviranost te što bi utjecalo na njezino povećanje. U svrhu trajnog praćenja korištenja socijalno-evangelizacijskog potencijala mladih svećenika preporuka je redovito provoditi nova istraživanja stanja iskorištenosti toga potencijala svakih pet godina.

KBF Đakovo. U svrhu boljeg poznavanja socijalnog nauka Crkve u sklopu budućeg teološkog obrazovanja svećenika preporuka je kolegije socijalnog nauka Crkve obogatiti praktičnim vježbama primjene tog nauka kao evangelizacijskog sredstva i sadržaja u životu župe.

U svjetlu svega dosad utvrđenoga o mladim svećenicima koji vrše službu na župi kao o onima koji imaju velik socijalno-evangelizacijski potencijal i prema tome kao o onima koji su neizostavni čimbenici za ostvarenje razumijevanja i življenja vjere pod socijalnim vidom te svega utvrđenog o stanju iskorištenosti njihova socijalno-evangelizacijskog potencijala i o pastoralnim smjernicama za cjelovitiju iskorištenost proizlazi da odgovor na glavno istraživačko pitanje (*Što je moguće učiniti kako bi se pridonijelo razumijevanju i življenju vjere pod socijalnim vidom kod svih vjernika Crkve đakovačko-osječke, a posljedično tomu i ostvarenju njezine sinodalnosti?*) glasi: Moguće je, i neizostavno potrebno, primijeniti u praksi zahtjeve obiju sinoda te u ovom istraživanju izrađene i predložene pastoralne smjernice za njihovu uspješniju primjenu.

Zaključak

Iz svega dosad utvrđenoga u teorijskom i empirijskom dijelu istraživanja proizlazi sljedeće: 1) Oba dijela istraživanja pokazala su da između sinodalnosti, razumijevanja i življenja vjere pod socijalnim vidom te socijalnim naukom Crkve postoji duboka i neraskidiva povezanost. 2) Sintagma *socijalno-evangelizacijski potencijal svećenika* osim što se pokazala korisnom u teorijskom dijelu za cjelovitije i preciznije opisivanje i razumijevanje uloge svećenika u ostvarenju evangelizacijskog poslanja Crkve na području socijalnog, pokazala se i

primjenjivom u empirijskom dijelu istraživanja u svim trima metodološkim koracima. 3) Korišten anketni upitnik, osim što se pokazao prikladnim alatom za empirijski uvid u stanje iskorištenosti socijalno-evangelizacijskog potencijala, pokazao se i dobrim posredničkim načinom poduke svećenika u sadržajima socijalnog nauka Crkve i načinima njegova promicanja i oživotvorenja. 4) Unatoč mogućim ograničenjima, predložene pastoralne smjernice mogu, ako ih se primijeni u oblikovanju budućih pastoralnih programa evangelizacije (mladih) svećenika, pozitivno pridonijeti ostvarenju razumijevanju i življenju vjere pod socijalnim vidom kod svih vjernika Crkve đakovačko-osječke, a posljedično tomu i u ostvarenju njezine sinodalnosti.

Na koncu, rečeno u duhu Biskupijske sinode, mjera budućeg ostvarenja sinodalnosti Crkve đakovačko-osječke neposredno je povezana s mjerom u kojoj će se njezini (mladi) svećenici osobno susreti s Isusom Kristom pod socijalnim vidom. Tek će po tom susretu (mladi) svećenici na cjelovit način provoditi vlastite im evangelizacijske djelatnosti primjenom socijalnog nauka Crkve te tako pridonositi cjelovitijoj evangelizaciji vjernika laika s obzirom na razumijevanje i življenje vjere pod socijalnim vidom, a posljedično tomu i u ostvarenju sinodalnosti čitave mjesne Crkve đakovačko-osječke (Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska 2008, 9).

Popis literature

- Bendra, Ivana. 2019. Iskustva župnika u (ne)ostvarenju Izjava i odluka Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske. *Diacovensia* 27/1: 11-32.
- Benedikt XVI. DCE. 2006. *Deus caritas est. Bog je ljubav* (25. XII. 2005.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Benedikt XVI. SS. 2008. *Spe salvi. U nadi spašeni* (30. XI. 2007.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Benedikt XVI. SaC. 2008. *Sacramentum caritatis. Sakrament ljubavi* (22. II. 2007.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Benedikt XVI. IEN. 2014. *Intima Ecclesiae natura. Duboka narav Crkve* (11. XI. 2012.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska. 2008. Izjave i odluke druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske (6. VII. 2008.). U: Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska, *Ti si Krist za nas i za sve ljude. Izjave i odluke Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske*. Đakovo: Nadbiskupijski ordinarijat.
- Drugi vatikanski koncil DH. 1993. Deklaracija Dignitatis humanae o vjerskoj slobodi (7. XII. 1965.). U: Drugi vatikanski koncil, *Dokumenti*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Dugalić, Vladimir i Ivo Đinić. 2011. Medijski prostor u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji. Analiza stanja i moguće perspektive. *Diacovensia* 19/3: 343-361.

- Dugalić, Vladimir i Igor Jakobfi. 2021. Oživotvorenje dijaloške naravi socijalnog nauka Crkve. Iskustvo evangelizacijskog rada Ureda za promicanje socijalnog nauka Crkve i za društvena pitanja Đakovačko-osječke nadbiskupije. U: Jerko Valković (ur.), *Sve provjeravajte: dobro zadržite (1 Sol 5,21). Kršćanska etika u dijalogu sa suvremenim svijetom. Zbornik u čast prof. dr. sc. Josipa Grbca u povodu 65. godine života.* Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Francis. 2015. Ceremnonny commemorating the 50th Anniversary of the institution of the Synod of Bishops. Address of His Holiness Pope Francis (17. X. 2015.). U: https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151017_50-anniversario-sinodo.html (pristupljeno 2. VII. 2025.).
- Francis. 2024. 16th Ordinary General Assembly of the Synod of Bishops. 2024. *For a Synodal Church: Communion, Participation, Mission. Final Document* (26. X. 2024.). U: https://www.synod.va/content/dam/synod/news/2024-10-26_final-document/ENG---Documento-finale.pdf (pristupljeno 2. VII. 2025.).
- Ilišin, Vlasta. 2002. Mladost, odraslost i budućnost. U: Vlasta Ilišin i Furio Radin (ur.), *Mladi uoči trećeg milenija.* Zagreb: Institut za društvena istraživanja.
- Ivan Pavao II. SRS. 1991. *Sollicitudo rei socialis. Socijalna skrb.* (30. XII. 1987.) U: Marijan Valković (ur.), *Socijalni dokumenti Crkve. Sto godina katoličkoga socijalnog nauka.* Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Ivan Pavao II. RP 1996. *Reconciliatio et paenitentia. Pomirenje i pokora* (2. XII. 1984.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Ivan Pavao II. RH. 1997. *Redemptor hominis. Otkupitelj čovjeka* (4. III. 1979.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Ivan Pavao II. NMI. 2001. *Novo millennio ineunte. Ulaskom u novo tisućljeće* (6. I. 2001.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Ivan Pavao II. CA. 2001. *Stota godina. Centesimus annus* (1. V. 1991.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Jakobfi, Igor. 2011. Imamo li svijest društvene odgovornosti? *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije* 139/1-2: 27-41.
- Jakobfi, Igor. 2023. *Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska. Oživotvorenje socijalnog nauka Crkve po pastoralnim strukturama u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji.* Doktorski rad. Zagreb.
- Kongregacija za kler ODK. 2000. *Opći direktorij za katehezu* (15. VIII. 1997.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Kongregacija za kler PPVŽZ. 2003. *Prezbiter, pastir i vođa župne zajednice* (4. VIII. 2002.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Milas, Goran. 2005. *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima.* Zagreb: Naklada slap.
- Papa Franjo EG. 2015. *Evangelii gaudium. Radost evanđelja* (24. XI. 2013.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Papinsko vijeće »Iustitia et pax«. 2005. *Kompendij socijalnog nauka Crkve.* Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Pavao VI. OA. 1991. *Octogesima adveniens* (14. V. 1971.). U: Marijan Valković (ur.), *Socijalni dokumenti Crkve. Sto godina katoličkoga socijalnog nauka.* Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

- Pavao VI. EN. 2000. *Evangelii nuntiandi. Naviještanje evanđelja* (8. XII. 1975.). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Šota, Stanislav. 2016. Analiza i kritički osvrt na župna pastoralna vijeća i njihove odbore u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji. *Obnovljeni život* 71/1: 85-100.
- Šota, Stanislav. 2019. Analiza pastoralnih nastojanja nakon proglašenja dokumenta *Ti si Krist – za nas i za sve ljude*. Izjave i odluke Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske. *Diacovensia* 27/1: 57-82.
- Valković, Marijan. 1994. Socijalni nauk Crkve i socijalna politika. *Revija za socijalnu politiku* 1/1: 15-24.
- Zbor za katolički odgoj. 1991. Socijalni nauk Crkve u svećeničkom obrazovanju (30. XII. 1988.). U: Marijan Valković (ur.), *Socijalni dokumenti Crkve. Sto godina katoličkoga socijalnog nauka*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.